„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свепа.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију
а рукописи
уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 28 или 35 дин.
на по године: К 14 или 17½ дин.
на четврт год.: К 7 или 8¾ дин

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући
дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 234. У Новом Саду, у суботу 15. (28.) октобра 1905. Година XXI.

Злоупотребе са „свој своме“.

Привредне прилике у нас морају на себе обраћати највећу пажњу, јер од њих зависи напредак нашега народа. А за привредно унапређење нашега народа служи и оно гесло: „*свој своме*“.

Српски народ у овим крајевима заузимао је *некад* баш у привредном погледу видан положај, што је некад као ниједна народност у Угарској имао *јак средњи сталеж*. Трговина, занатлијство било је некад у српским рукама. Са Србима трговцима и занатлијама није могао нико конкурисати. Пре буне г. 1848. у Новом Саду поред српских трговаца није могао ни један Јевреј трговац опстати. Они који су покушавали да се као трговци у Новом Саду настане, морали су се опет одселити. Пре буне, Јевреји у Новом Саду били су врло сиромашни људи. Српски трговци, у свима овим нашим крајевима, дошли су до благостања. Српски трговци у варошима имали су своје куће, своје салаше, а српске занатлије своје кућице, своје винограде. У бившој војеној Граници српски трговци, н. пр. у Панчеву, куповали су и спахилуке. Некад су вароши у јужној Угарској: Нови Сад, Сомбор, Бечкерек, Вршац, Панчево, биле *српске* вароши. То благостање порушила је крвава година 1848. и 1849. Али и после буне, за време немачкога апсолутизма још је било понекога благостања у српским варошима, али баш од доба уставне ере почео је српски народ да назадује.

Било је крајње време да су се српски родољуби почели бринути за привредни напредак српскога народа. Дошло је већ до тога да је ваљало *спасавати* српски народ од сигурне пропасти.

Стварање земљорадничких задруга, српских новчаних завода са јефтиним кредитом, занатлијских и трговачких удружења, одгојење српскога трговачкога и занатлијскога подмлатка са шиљањем српских шегрта у разне крајеве ради изучавања трговине и разних заната — сав тај покрет, у којем су српски родољуби у Загребу предњачили, иде на то, да српски народ спасе од пропасти, и да га материјално унапреди.

Као образац могли су Србима служити *Чеси*, који су истим поступком не само материјално спасли чешки народ, него су га у такој мери унапредили, да су данас Чеси наткрилили Немце. Данас Чеси имају независан, материјално осигуран трговачки, занатлијски и ратарски сталеж.

Баш она девиза: *свој своме*, дошла је нама Србима од браће Чеха.

Само што свака ствар, па и најбоља, ако се с њом не поступи као што ваља, може да се изопачи у најгору, може да се изопачи у *злоупотребу*.

Да-ли је у нас Срба оно гесло: *свој своме* онако употребљено као у Чеха? Ми врло сумњамо, јер не видимо онога успеха као у Чеха.

Казано је не једаред, него неброено пута, да ако ће се оно: *свој своме* употребити да Србин код трговца Србина пазарива, код Србина занатлије своје наручбине чини, да такав Србин трговац, Србин занатлија мора бити *способан за конкуренцију* са трговцима и занатлијама, који нису Срби. Србин зато, што је Србин, нема права захтевати да га *други Срби на своју штету издржавају*. Шта више, ми велимо, да Србин трговац и занатлија не само да мора бити способан за конкуренцију са Несрбима, *већ мора бити бољи од Несрба*, јер ће се Србину баш у тој конкуренцији много више што замерити него Несрбину. Навешћемо примере. Ми знамо да се и у најсолиднијим трговинама дешава да се из забуне или непажње, по који пут **исплаћен** *рачун* наново пошље за исплату. Кад се таково што деси трговцу Несрбину, наравно да се замера, али кад се то деси Србину трговцу, то се онда ово још већма замера, па ће се онда таки казати: ето ти „свој своме“! Код српских занатлија још је гоpе, али ту су баш и српске занатлије много криве. Бива често да занатлија не може посао на време да сврши. То је тако и у Срба и Несрба. Али има случајева да *српски* занатлија кад добије *већи* посао, он остави на страну *пређе* наручени *мањи посао*. Кад се чека недељама и месецима на такав мањи посао, такав занатлија Србин кад га пожуриш, рећи ће ти: не могу ја оставити *већи* посао, да радим *мањи*. Наравно да се и онда рекне, и то с правом: ето ти „свој своме“! Бива и то да се која роба мало *скупље* прода или који посао скупље плати у Србина, него у Несрбина, па ту онда наравно опет се каже: ето ти „свој своме“! Зато се Срби трговци и занатлије морају свега тога *чувати* и зато смо рекли да они не само да морају бити способни за конкуренцију, него морају бити *бољи* него Несрби, ако се хоће да оно: „*свој своме*“ *продре у народ*.

Но има нешто што је најстрашније и што је кадро да уништи сав труд око онога „свој своме“.

Нема сумње да је јеврејска конкуренција осетила да јој оно „свој своме“ може врло шкодити, па се говори, да су Јевреји дошли до средства да баш из онога: „свој своме“ *себи* користи извуку. Јевреји располажу са капиталима, они — говори се — дају капитал, а *подмешну српско име да подузеће задобије Србе*.

Наравно да се такова подузећа не дају контролирати, и тешко је констатовати је-ли српски или јеврејски капитал у подузећу. Али би био задатак, да ако има таквих подузећа, да се пронађу, и такови Срби *жигошу*, јер *то би била највећа злоупотреба онога*: „*свој своме*“. Ми готово да не верујемо да има таквих покварених Срба, али држимо за дужност да упозоримо на оно, што се овде-онде поговара.

Она девиза: „*свој своме*“ ако ће да се употребљава у правом народном српском интересу, мора бити *билатерална* — она се мора *савесно извршивати са обе стране*. Иначе ако се *савесно* не извршива, постаје оно што се казује у причи о *куму млинару*. „Идем куму, биће ушур мањи“, а кум-млинар кад виде свога кума, рече: „иде кум, биће *два* ушура!“

⊙

Криза у Угарској.

Од прекјучерашњих наименовања мађарска штампа највише пише о наименовању Јосифа *Весија* за шефа преског одељења у председничком министарству. И с правом, јер Веси Јожика није више личност *него чистав појам*. Пре се звао Вајс, сада је Веси. За време Коломана Села фанатички је бранио политику тадашњег министра-председника. Кад је опозиција први пут изашла на среду са својим војничким захтевима, тада је Веси предлагао у сабору опозицији, да се у замену за мађаризацију немађарских школа одрекне потраживања мађарске команде. Међутим, мађарска команда постајаше све популарнија — а Сел једног лепог дана поднесе оставку. Шта је сад Веси радио? Он, који се уз Села борио против опструкције, заплива сада њеном струјом. Ни један лист није тако бесомучно нападао Куена-Хедерварија, као његов. Ни они Мађари чији су претци с Арпадом дошли у ове крајеве, нису с толиким заносом нападали „граничара,“ као он. Кад је дошао на владу Тиса, придружио се Веси њему потпомажући политику „гвоздене руке.“ Кад је Тиса на изборима пао — оставио га је и почео је тражити додира с удруженом опозицијом, нарочито с бароном Банфијем, јер се бојао, да му Банфијева странка не преотме изборни срез. Сад се пак бацио на груди Фејерваријевој влади... Ко ће веровати, да се Веси није повијао према својим интересима, већ да је радио по уверењу? А међутим тако је убедљиво и заносно умео бранити мађарске националне интересе, да су многи у њему гледали једног од мађарских великана. Данас пак сви ти разочарано гледају: а шта то би? *Сад се Мађари могу уверити, какав је чивутски „хазафишаг.“*

За нас је Србе занимљиво, да је *Веси духовни сродник Светомиру Николајевићу*, чијом је добротом, крај свега тога, што је увек дрско нападао Србе и Србију, дошао и до неког српског ордена.

Нова владина странка.

По најновијим извештајима нова владина странка неће се звати напредном већ *уставном* странком. Коначно конституисање уставне странке догодиће се идуће недеље. Просторије за клуб нове владине странке већ су изнајмили у хотелу „Унгарији“, где се сада налази клуб милијонара.

Мандат барона Фејерварија.

Идуће ће суботе једна депутација бирача из другог изборног округа будимпештанског потражити министра-председника барона Фејерварија и замолити га да им саопћи појединости свога програма. На основу тога програма, по утврђеном плану, депутација ће понудити министру-председнику мандат свога среза. Тај ће дан бити значајан у историји нове странке, јер владина странка мора прво да сачека да влада објави свој програм па тек се онда може конституисати. Дакле, тек после тога дана ће они посланици либералне странке, који намеравају да потпомажу барона Фејерварија, иступити из своје странке, те се придружити Фејерваријевој странци. То даје кандидатури Фејерваријевој политичку важност првог реда.

Нова влада и жупаније.

Нова је влада ономад упутила жупанијама и муниципијама три отписа. Два им отписа саопћавају наименовање владе, а трећим их отписом *опомиње* и *тражи им, да се окану реинштенције*. У том отпису вели влада, да очекује, да јој муниципије неће чинити сметње, да ће примати својевољно плаћену порезу, те да ће је уносити у државну касу и да неће чинити никакве сметње онима, који својевољно хоће да ступе у војску. Влада се нада, да ће жупаније и муниципије то тачно испуњавати, тако да ће употреба енергичнијих средстава бити излишна. Види се дакле, да је влада готова сада већ и на енергичнија средства према жупанијама и варошима и да се неће, као до сада, задовољавати само уништавањем донесених одлука њихових.

Тиса у опозицији.

Један телеграм из Вел. Варада јавља, да гроф Стеван *Тиса* неће потпомагати програм Фејерваријеве владе. За тај програм је Тиса рекао, да је пуко опсенарство. Тиса ће са 25—30 присталица својих прећи у опозицију.

Адреска расправа
у српској Народној Скупштини.

У шестом редовном састанку Народне Скупштине у Београду отпочела је 10. (23.) о. м. *адреска расправа*. Прво је говорио вођа националиста **Стојан Рибарац**. Његов говор начинио је сплан утисак.

Рибарац, налази, да је и престопа беседа и адреса већине рђава. Па прво место зато рђава, јер у њима нема нигде ни помена о личној и имовној безбедности у земљи, о чему говори адреса представника народне странке. Рибарац не додирује то питање о личној и имовној безбедности као партизан, већ налази, да је дужност на свима, да је заједничка потреба, да се уклоне узроци који доводе до таквог јадног стања у земљи. Помињући један случај хајдучије у пожаревачком округу, Рибарац наводи једног председника општине, дакле једног *представника власти*, који је био *јатак хајдучки у Хомољу* и пошто је то утврђено, онај хајдук »случајно« је убијен у Крепољину, а *јатак се шиље у Београд као званични сресни делегат на краљево крунисање!* Такви примери рђаво утичу на људе, кад знају, да могу да чине зла, а да не буду кажњени. Кабинет Стојановићев мора да носи одговорност за тај догађај, јер је он претресан у јавности и јер је влади он морао бити познат.

Рибарац износи још један пример, који се десио у првостепеном суду ваљевском,

који је имао да суди једном човеку за јатаковање. Приликом гласања двојице поротника, да је оптужени *крив*, председник је навалио на једног поротника, *да га обрлати* и обраћао се на њега питањем 6—7 пута. То је страшно! Кад се за те појаве зна, није чудо, што је извршено убиство над једним најугледнијим домаћином у томе крају, над Срећком Марковићем, и што људи остављају своја огњишта и бегају у градове. Рибарац моли да Скупштина не узме, да он говори из анимозности према данашњој влади, јер примери речито говоре сами за себе.

У даљем говору Рибарац протестује против тврдње кабинета Стојановићева у престоној речи, бајаги, као да Србија стоји са свима државама у иностранству у најбољим односима. Вели да о тим односима не може бити ни говора, да су »пријатељски« а с Енглеском они су никакви! Немојмо, вели, више да се обмањујемо. Влада би с том тврдњом хтела као ној, да завуче главу у песак и да се прави ништа да не види. За све нас познато је, да је *Енглеска прекинула све везе са Србијом.* У своје време кабинет ђенерала *Грујића* нетачно је представио ствар. Патриотска дужност онда нам је налагала, да верујемо у »пријатељство односа« са страним државама и да не форсирамо саму ствар. Данас, после пуне две гогине видимо, да и ова влада није ништа урадила у томе погледу. *Ми дугујемо угледу наше земље, да прекинемо са тим самообманама. Србија не сме остати изолована, јер би то било опасно по наше националне интересе!* Данас и велике силе плаше се, да су саме. За само последње две године закључени су толики савези између разних држава. Само ми, само ми, што се каже: »хватамо корена у народу!« Бугарски кнез прошле и ове године походио је готово све европске дворове. Био је у Риму и Берлину, у Паризу и Лондону. Енглески краљ одликује бугарскога представника у Лондону највећим одликовањем, хотећи тиме да покаже, да је у њеним очима Бугарска прва држава па Балкану!

Рибарац изјављује: да је влада дужна и да народ жели, да се *мисија Краља Петра не заврши — пушем у Софију!* Морамо да се трудимо, да освојимо симпатије једног просвећеног и силног народа као што је енглески и за то сам принуђен да упутим влади неколико питања: *Шта је узрок, те су захладнели односи између нас и Енглеске?* Шта тражи Енглеска? Шта је влада учинила до сада ради васпостављања тих односа? Две тачке у престоној беседи морају свакога да изненаде. Влада помиње »вековне везе« с Аустријом! *Русију ставља влада у други ранг. Интереси наши са Аустријом никада нису ишли паралелно. Аустрија се вазда трудила да спречи наш народни напредак. Она је тако реки прогутала две српске земље, она је закорачила у Косовски вилајет*, и за доказ тих жалосних владиних »великих веза« нека послужи најбоље пример: да **српски Престолонаследник у главном граду поносне Босне није могао да нађе — преноћишта!** Још је језовитија она тврдња владина: да ће *Србија и даље да мирно подноси све жртве!* Таква *малодушна* владина декларација пандан је оној одвратној *сервилности* о »вековним везама.« У име српског народа ја протестујем против тога, јер то није глас ни Карађорђеве, ни Милошеве, ни Михаилове, ни Миланове Србије; *тако Србија није говорила*, и кад су турски топови са београдског града на нас били наперени; *то је глас понижења и одрицања Србије на њен национални програм!*

Шта смо за ове две године постигли? Пут у Софију!... Крајње је време, да се оставимо погрешака и тих »путова«. Дочекали смо жалостан »успех«, да нам је митрополит Севастијан умро, а није ни видео своје епархије... Једном приликом чувени француски патриота *Гамбета* рекао је: да Французи не треба никад да говоре о изгубљеном Елзасу и Лотрингији, али треба да на њих мисле. Ми смо дужни да кажемо Европи: да је српски народ у стању да тури угарак и да распали целу Европу. А *Турска треба да зна, да је њено распадање отпочело од акције српскога народа!* (Са галерије *буран аплауз).*

На крају Рибарац препоручује адресу народне странке, као најбољу.

Андра *Николић* (радикал фузионаш) пребацује влади, што не сме да употреби реч *„зајам“*, него га скрива под назив *„средство“*. Препоручује фузионашки нацрт адресе.

Националистички посланик *Живојин Рафаиловић*, који је као официр служио 11 година војсци и капетан је у оставци, говори о војсци и налази да у владиној изјави није све верно.

Као официр не може да пропусти прилику а да владину неискреност не каштигује. Војска стоји на извесним принципима: субординације, дисциплине, верности и дружељубља. Износи историју српске војске и изјављује, да њен златан век настаје под краљем Миланом. Његовом смрћу јављају се симптоми, који прете да разоре српску војску. За тврдњу тога износи примере. Помиње један случај у Нишу, да један *потпоручник* јавља своме *пуковнику* овако: *„Господине пуковниче, ви остајете на свом месту, јер смо* **ми тако решили!“** Ко су ти »ми«? Један *поднаредник* опет *поцепао* је *блузу своме потпоручнику.* Пијани *наредник* у Пожези *смењује свога команданта.* Један сумануги официр у Врањи везује свога војника за дрво и тера га да *једе зоб и сено!* У Ћуприји *два официра избацују свога команданта!* Један потпоручник за време овогодишњих маневара јавно вели у Ћуприји за свога команданта, да није за две, већ за четири ноге! Други опет вели своме команданту, да ће му *просути црева по ћупријској калдрми.*

Рафаиловић категорички тражи од владе, да се *поврати ред у војсци* и да се што пре исправи. *Иначе Србија нема војске, којом ће да свети Косово*, и кад је нема, не треба ни трошити на њено наоружање! (Буран аплауз са галерије пропратио је и ове речи). Па онда, окренувши се влади, која је је у потпуном броју била за министарским столом, громко узвикује: — Или поправите ред у војсци, или се — селите!

Прота *Милан Ђурић* (радикал фузионаш) такође позива владу да уведе ред у војсци.

У седмом редовном састанку Народне Скупштине 11. (24.) о. м. настављена је адреска расправа.

Први је узео реч *Јован Жујовић*, министар спољних послова, који жели да одговори на нападе, који су учињени на спољну политику владе самосталске. Вели да је садашња влада наследила политику старе владе, те нема ни потребе да мења њен правац. Осврће се на адресу народне странке и тврди »на жалост«, да односи са свима државама нису пријатељски. Признаје, да *односи с Енглеском нису никакви.* Ми, вели, ценимо Енглеску и мудру владавину краља Едварда, ми одржавамо *преписку* са посланством, али ми не знамо, шта она тражи. У осталом има рана, које се не лече чепркањем. Жујовић моли, да се влади оставе одрешене руке, а она ће већ »учинити шта треба«. Пребацује Рибарцу што је употребио израз »сервилност« пред Аустријом. Воја Вељковић, вели Жујовић, израдио је и потписао адресу, у којој се много топлије говори о Аустрији, него у овој. На крају Жујовић изјављује, да *влада није рашоборна* а ни онолико *малодушна* као што Рибарац тврди.

Ст. Рибарац (националац) изјављује, да нема »академичарских претензија«, али је његово разумевање тачно. Признаје, да има рана које брзо зарастају, ако се не чепркају, али *свака рана мора да се лечи* а има их, ако се не лече, које упрљају цео организам!

Светомир Николајевић (напредњак) изјављује, да ће подврћи и престону беседу критици као и адресу. Осврће се на западне земље и значај престоних беседа које оне имају. У тим беседама, вели Светомир, не сме бити *лажи.* Наше владе обично се користе, да *кроз уста владаоца саме себе хвале.* У свима беседама па и овој, изнета су обећања, која се ни за сто година не могу испунити и остварати. Али *ни једна престона беседа није била тако неодређена, ниши је садржавала толико мало позитивности.* Шта ти све нема у овој престоној беседи! (Говорника прекидају поједини самосталци.)

Прелазећи на српску војску, Николајевић вели: Да у њој није добро, показују опозиционе адресе. Војска се лечи дисциплином. *У нашем официрском кору* — наставља Светомир Николајевић — *поред оне групице официра, који су умочили своје руке у крв владаочеву.....*

(Бурни узвици. Балугџић са још некима пишти у звиждаљку.) *Председник* звони. Посланици самосталци вичу. Социјалиста *Маринковић* прекида Светомира. *Рибарац* и Андра *Николић* траже реч. Настаје прави хаос.

Кад се галама мало стишала, *Светомир Николајевић* пита Скупштину, хоће ли му допустити даље да говори? Он је свакога мирно слушао, па има права да тражи, да и њега други слуша. . . . (Поједини владини самосталци по нова га прекидају).

Андра Николић: Овде сваки има права да говори оно што мисли, нико нема права да говорника у томе спречи. Ваша је, господине председниче, дужност била, да свакога опоменете на ред. . .

Стојан Рибарац: И ја се са Андром слажем у првом делу, да сваки од народних посланика има права да овде каже шта мисли, али за то председник Скупштине није крив, што бујица негодовања. . . (Жагор, ларма, тапшање).

Председник *Никола Николић* звони и повраћа ред.

Светомир Николајевић наставља по други пут прекинути говор. Враћа се на *питање о војсци*, и изјављује, да он, говорећи о њему, има пред очима само (? — Ур. »Бр«.) отаџбину. Ако се то питање не реши и не скине с дневнога реда, *ми ћемо бити одвојени од свих културних народа*, који друкче мисле и суде о моралу него ми! Ја у својој рођеној породици имам *заверника*, па ипак сматрам за дужност према отаџбини, да овако говорим, и ја ћу то *питање о завереницима ипак изнети пред вас.* (Жагор.) Прелазећи на изразе у престоној беседи, као да је Србија тобоже у пријатељству с другим државама говорник вели, да је то место у престоној беседи само фраза... (Чује се узвик: *„Шупља фраза“*. — Ту се Светомиру осветило оно, што је г. 1894., кад је био министар-председник, пред једним *чивутским* новинарем рекао, да је *братство између Срба у краљевини и Срба под хабсбуршким скиптром* **шупља фраза**. — Ур. »Бр.«). Ако хоћете и — шупља фраза, јер је то у истини! *Од 29. маја па на овамо, Србија нема своје спољне политике.* Чиновници у министарству упућени су једино, да протуре који чланак у ком листу без успеха и ако циљају њиме да глорификују оно што је настало

ЛИСТАК.

БОЛЕСНИК БРОЈ 20.

— Криминална црта. —

Написао: **Th. Randahl.**

Лечник је свршио преглед, а ја сам завртула гас и спремала болесничке постеље. У истом тренутку чули се оштри кораци у ходнику, врата се отворе и лечник Фулер у пратњи сестре Цецилије водио је болесника у празну болесничку постељу бр. 20.

— Госпођа Тома — прикаже болесницу, која је великим црним очима тупо гледала у земљу.

— За сада подајте болесници мало напитка за успављивање, сестро Иридо, — продужи лечник. — Сутра ћу је прегледати. Лаку ноћ!

Лечник отиде, а ја и сестра Цецилија свлачили смо болесницу. Женска је имала на себи скупоцену тешку свилену хаљину, а на рубљу је била белом свилом извезена реч: *Лилиан.*

При свлачењу понашала се мирно, али кад сам јој из руку хтела да узмем малу торбицу, стиснула ју је грчевито па ме молећи погледа. Нисам је хтела раздражити и торбицу сам оставила, коју је и у постељу собом однела.

— Сирота млада жена, — рече сестра Цецилија — у гостионици, где је становала, уједанпут јој је позлило, викала је и беснела, па све из собе напоље бацала. Ако Вам будем нужна, сестро Иридо, ја ћу бити овде у суседној соби.

Лагано сам отишла болесничкој постељи, и пружила напитак за успављивање, а због нечег сам се окренула. Онда сам опазила, да се на крај постеље нагнула и напитак у пљуваоницу усула, па је онда опет лепо легла. Зажмурила и претварала се као да спава. Ја сам хтела да се мало одморим, па сам села у велику наслоњачу, која је стајала на сред собе, а одатле сам све болеснике могла посматрати. Над главом је гас слабо светлио, све је мирно било, а ја и нехотице почела дремати. Онда сам тихо, скоро шапућући своје име чула, а глас је долазио од болесничке постеље.

— Иридо сестро!

Лагано устанем и почнем слушати. Глас је долазио од болеснице бр. 20.

— Иридо сестро, — чуло се опет, али мало јаче, због чега сам на прстима журила постељи, да се други болесници не пробуде.

Госпођа Тома устала је лагано и погледом, који је нешто тражио, посматрала ме.

— Ходите ближе, сестро Иридо! — рече скоро заповедничким гласом. — Морам Вам нешто казати.

Ја сам мислила да ће болесница поново добити наступ, те сам држала руку на електричком звонцету, да у случају нужде могу болничаре звати.

— Немојте се плашити, сестро! — рече болесница мирно. — Нећу ја ништа рђаво учинити.

Уклоним руку са звонцета, али се нисам смела далеко удаљити.

— Сестро Иридо! — рече болесница молећи. — Могу-ли се у Вас поуздати?

— Наравно, ја Вам само добра хоћу.

Један тренут се омишљала, па онда стисне моју руку, и продужи:

— Верујем Вам, сестро, и зато примите моју захвалност. Дакле знајте, сестро, да ја нисам болесна нити имам шта тражити у болници.

Ја се насмејем, јер сам навикла од болесника да слушам такове разговоре.

— Све је то претварање и лукавство, — продужи чисто и одрешитим гласом. — Мене моја родбина гони; она би ме волела ухватити због наследства. Кад сам, дакле, опазила да ћу им скоро шака пасти, наједанпут сам се болесном начинила, због чега су ме овамо у болницу донели, куда они нису смели доћи. Ви, сестро, можда ово не верујете, али ја истину говорим, као што је један Бог на небу.

Почела сам тој жени веровати.

— Па шта сте намерни чинити? — питала сам је са сажаљењем.

— При лечничком прегледу опет сам се чинила болесном, само да дуже овде могу остати, јер сам у потпуној сигурности, а после ћу, Иридо сестро, Вашом помоћу одавде утећи.

— Ово је немогуће, одговорим хладно. — Ја никако не могу то прећутати, што сте ми рекли, и сутра ћу одма управитељу јавити.

— То Ви нећете учинити, — брзо упадне у реч, — јер нећете тако немилосрдна бити. Имајте на уму, сестро, да би тиме у опасност довели једну сироту и незаштићену жену.

— Боже, па има још полиције, суда и правде на земљи, куда се можете обратити.

— То је истина, али ја се доиста грозим тога, да кадгод са полицијом имам посла. А у осталом, шта би то Вама шкодило, кад би мени помогли? Ја само толико молим да ћутите, а Ваше ћутање краљевски ћу наградити.

После тога извади из торбице стотинарку и мени у руку тутне. За једну сироту калуђерицу то је богме доста примамљиво, да наједанпут до толико новаца дође, а особито онда, када јој савест ништа не терети. С тим новцем може једну целу сироту породицу спасти беде и невоље.

Новац сам примила и обећала да ћу ћутати, док ми само савест не допусти да говорим. Захвалила сам јој на дару, па сам онда наново отишла на одмор. После тога назови-болесница играла је своју улогу особито добро и већ су је хтели однети у одељење за неизлечиве. Једно вече, пре него што сам ноћну службу започела, отишла сам у канцеларију, да се тамо јавим. Управитељ је баш онда отворио један брзојав из Лондона, који је адресован на госпођу Тома, а у њему је само ово стајало: *Горе.*

после 29, маја! Српско национално питање са свију страна и на свима тачкама је потиснуто. Ми не можемо да освојимо поштовање културнога света, ако и сами писмо културни. Како стојимо са личном и јавном безбедношћу у земљи? Злочини се множе из дана у дан.... несигурност у највећем степену.... руше се штампарије у овом «светом стању»! Прокламована је уз звучне таламбасе «права» уставност. Али каква? Енглески народ има своју уставност, али се она грдно разликује од наше. Енглези су до свога Habeas corpus-а дошли проливши многу крв. По енглеском уставу најсветије је право, да нико не може бити ухапшен, а да власт у року од 24 сата не донесе решење о томе. А код нас? Устав наш, коме је извор доста таман, говори једно, а закони друго. Донети су закони, који стоје у супротности са принципима, унетим у устав. Данас може сваки бити на три дана затворен, а да нема права да се жали! Таквих контрадикција има и у закону о штампи. Право мањине бајаги загарантовано је уставом, а овамо је донет изборни закон, којим је то право изиграно. И кад Народна Скупштина тако изиграва јасна уставна наређења, онда се може да извини сваки владалац, који подметне своја леђа и — укине устав!

Бора Поповић (националац) брани своју адресу. Односно спољне политике сажаљева, што је и под данашњом владом краљ Србије ишао пред принцезе бугарске. Жали, што је и у војсци настало неко растројство и што је војска подељена на „ми“ и »ви«, на »наше« и »ваше«!

М. Трифуновић (радикал фузионаш) пребацивао је самосталним радикалима, да су при изборима код народа кортеповали с краљевим именом, што је изазвало живо порицање код самосталаца.

Радикал фузионаш *Чорбић* говори о разним ситницама да докаже немарност владину, а нарочито је замерио оном изразу у престоној беседи, да ће Србија и даље мирно сносити, ма шта се догодило на њеним јужним границама.

Било је још више говорника, али говори њихови беху понајвише расплињени, а кретали су се у границама разних ситничарских замерака.

Избори у Сарајеву.

Сарајево, 10. октобра 1905.

Срби Сарајлије били су јучер позвани, да у смислу нове црквено-школске уредбе приступе избору чланова управног одбора за сарајевску црквено-школску општину. Од године 1897., од када је влада распустила ову општину, па до данас, управљао је њом владин комесар, злогласни Петракије. Девет година борио се народ против система, девет годпна владала је потпуна анархија, девет година народ није полазио цркве. Новом уредбом његова борба није никако докончана, јер нова уредба није онакова, какову су је замишљали народни представници. Али биће времена и она ће се непрестано морати да дотјерује.

Тачно у $9^1/_2$ сати отворио је митрополит Николај *Мандић* сједницу. На предсједничком столу сједили су поред пароха стари предсједник г. Глигорије *Јефтановић* и потпредсједник г. Ристо Х. *Дамјановић*. Предсједавао је у смислу уредбе Митрополит. У своме уводном говору протумачио је сакупљеним скупштинарима узрок самога састанка. Затим је споменуо, како су до сада владале абнормалне прилике у Сарајевској црквено-школској општини. То је, вели, донијело народу много штете. Ми смо овдје данас позвани, да нашу нову уредбу, која вам је позната, задахнемо духом живота. Бирајте у одбор добре и поштене Србе, који ће судити ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога. Покажите се данас да сте достојни синови оних Срба, који су свој живот жртвовали за народ српски. Бирајте неодвисно и слободно, у вас ће се угледати и сеоске општине; ви ћете бити зубља, која ће и осталим Србима свијетлити.

Послије овога говора истиче да има у свему 1097 гласача и констатира по § 17. довољан број присутних, којих је *369*. Позивље да се бирају часници. Једногласно и акламацијом би изабран за перовођу г. Др. Милан *Сршкић*, затим скрутатори, прозивачи и овјеровитељи записника.

Приступа се избору, бројању гласова и ревидирању. *Све је текло достојанствено, законито и у узоритом реду.* У $3^1/_4$ сата по подне гласање је било довршено.

Резултат гласања био је овај: од 368 предатих гласаница добио је за предсједника г. *Глигорије М. Јефтановић* 363 гласа. Народ је бурно и одушевљено поздравио овај избор. За потпредсједника г. Ристо Х. *Дамјановић* са 342, а за привременог перовођу до мартовске скупштине г. *Саву Манојловића* са 348 гласа. Одборницима бјеху изабрани г.г. Др. Ђорђе Васиљевић са 327, Васо Савић са 327, Ђуро Трнчић са 308, Аћим Бабић са 295, Илија Бошковић са 280, Јован Јефтић са 247, Драго Памучина са 273; Алекса Спутановић са 268, Мил. Милошевић са 266; Ст. Млинаревић са 251, Алекс. Бесаровић са 248 и Илија Пандуревић са 226 гласова.

Присутни народ бурно поздрави ново изабрани одбор. Након избора сви се закуну. Затим би прочитан и овјеровљен записник скупштине.

На концу митрополит захвали свим гласачима за њихово достојанствено држање, а новим изборницима зажели срећу и успјех у раду.

Овако је завршен у Сарајеву овај значајан дан, којим је поновно народ дао своје повјерење и глас оним људима, који су га до сада водили.

Дао Бог, да они пораде на братској слози и узајамној међусобној љубави.

Spectator.

НОВИ САД, 14. октобра 1905.

— **Флотска демонстрација против Турске.** Изгледа, да се Русији првој досадило тврдоглавство Турско у питању међународне финансијске контроле у Македонији. Наиме, бечком „Н. В. Тагблату“ јављају из *Одесе* ово: „По вестима, које су овамо стигле из Севастопоља, јуче је *црноморска флота* под командом морског министра *Бириљева* отпловила да изврши *флотску демонстрацију против Турске*, како би ову приморала на реформе у Македонији“.

Крајње је време било, да се тај начин употреби против Турске. Само ако опет когод, који нерадо гледа оваку *руску* акцију, не подбоде „болесног човека“ на даљи отпор.

Политички преглед.

— **Енглеско-руски споразум.** Из Петрограда добија „Petit Parisien“ сензационалан извештај, да је руска влада после подужег колебања у начелу усвојила, да према Енглеској води пријатељску политику. Као што је познато, однопаји између Енглеске и Русије беху у последње доба веома затегнути. За време руско-јапанског рата сукоби се између Енглеске и Русије често заоштраваху до тога ступња, да је изгледало да ће доћи до рата између ових двеју држава. Гроф *Вите* беше из почетка противан пријатељству с Енглеском препоручујући пријатељство с Немачком. Али Француска као савезница Русије беше овом пријатељству одлучно противна, јер последица би тога пријатељства била то, што би се моћ Немачке знатно повећала, тако да би се равнотежа европска пореметила. Између француских и немачких дипломата у Петрограду избио је озбиљан сукоб, који се прошле суботе решио победом француског посланика и поднашањем оставке немачког посланика. Тај је дан одлучио и о енглеско-руском пријатељству на супрот споразума, који је понудила Немачка.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 14. октобра 1905

— **Мио гост.** Јуче се у нашој средини бавио одлични и даровити српски државник и бивши српски министар, г. *Стојан Д. Рибарац*. Баш ових дана, при адреској расправи у српској Народној Скупштини, дао је г. Стојан Рибарац и опет доказа свог сјајног говорничког дара, велике способности, да ствари правилно схваћа, и жарког српског родољубља. Тај говор Рибарчев у Скупштини силно је дејствовао на сва родољубива српска срца и г. Рибарцу су на крају говора чињене велике овације.

У Новом Саду је јуче г. Рибарац походио овдашње своје познанике и пријатеље, који су се искрено обрадовали његову доласку. Г. Рибарац се јуче возом у 4 с. подне вратио у Београд.

— **Српски сватови.** Овдашњи врло уважени млади практички лекар а одлични спољни сарадник нашег листа, г. *др. Лаза Марковић*, венчао се јуче у $^3/_4$12 с. пре подне у овдашњој св. саборној цркви са госпођицом *Теодором Дерином*, милом и красном ћерком нашег суграђанина и поседника г. Јоце *Дере*. Сватови су одржани у најужем породичном кругу. Г. дру Марковићу, који је за кратко време, од како се настанио у Новом Саду, стекао опште поштовање, желимо од свег срца трајну срећу у браку са избраницом срца његова.

— **Крађа.** Трафику Вл̑ме *Хајошеве* у овдашњем шеталишту ономад на ноћ обише до сада непознати лопови, покупише цигаре, цигарете, дуван и биљеге у вредности од неких 8 К, те онда стругнуше. Полиција их сад тражи Ово је већ трећи пут, да ту трафику увек с јесени похарају.

— **Киша у недоглед и снег!** Има скоро пет недеља, како пада језовита јесења киша, која је њиве, друмове и улице тако раскаљала, да човек пада већ у очајање. Нарочито су наши привредници у највећој бризи, јер ова хладна киша, од које влага продире човеку у кости, спречава орање, сејање и сваки други пољски рад. Многи људи нису још наорали, нису посејали пшеницу, а ево јутрос поче већ и *снег* провејавати. Заиста, ових последњих неколико година као да се и сама природа заверила против привредног сталежа. Летос никад кише, и од суше пропаде кукуруз и виноград, а сад ево не можеш од кише ока отворити, ратару је пак дозлогрдила. Ако се скорим не увремени, онда наши мали економи иду на сусрет правој катастрофи, а ни имућнијима неће баш бити добро.

— **Нова железница у Бачкој.** Још ове године ће отпочети градња железничке пруге *Сш. Бечеј-Сомбор*. Предузимачи су положили грађевну јамчевину, а већ су послати и мерници да измере линију, да отпочну градњу и експропријацију земљишта, које буде пруга секла. Градњу ове нове железнице отпочеће из Врбаса (и то у исти мах у два правца: према Сомбору и Ст. Бечеју) већ течајем месеца новембра, и ако не буде какве запреке, на ст.-бечејској — сомборској железници моћи ће се отворити редован промет на пролеће 1906. године.

Новости са стране.

— **Симплонски тунел.** Грандиозно дело модерне технике, тунел кроз огромно брдо Симплон, приближује се свом довршењу тако брзо, да ће 1. дец. о. г. изнутра бити потпуно изидан, па ће се онда пруга посути шљунком, а 1. јан. 1906. полагаће се прагови и шине, што ће трајати око месец дана. Фебруара и марта провућиће се телеграф и наместити сигнали, тако да се 1. априла тунел може предати промету.

Ја сам се одма сетила, да ће то бити каква опомена за моју штићеницу, па сам зато господину управитељу рекла:

— Мислим да ће најбоље бити, да јој брзојав не показујемо, јер то ће је можда раздражити.

Управитељ махне руком, да се ја удаљим, а целог пута сам се предомишљала, да-ли да саопштим садржину брзојава или не? И ова мисао толико ме је мучила, да нисам ни опазила, како сам дошла болесничкој постељи и шапутала реч: Горе.

Госпођа Тома лежала је на страни у постељи, очи јој се светлиле, а рука јој у песницу стиснута. Ја сам се свему томе невешта чинила, и отишла у наслоњачу. Већ сам почела дремати, када ме болесница по имену зовну:

— Сестро Иридо! — рече раздражено — ова ми вода тако чудновато прија, да мислим да је отров помешан. Хоће да ме отрују!

— Будалаштина! — уверавала сам је смешећи се. — Гледајте, ја ћу је пити.

— Ви ћете само један гутљај попити, али заклела бих се, да не смете сву воду испити.

Да је сасвим умирим, испила сам наједанпут сву воду из чаше.

— Тако, но видите, — рекох и чашу метнем на орман. — Сад можете и Ви пити.

— Нећу, хвала, нећу пити, али тако чудне мисли врзле су ми се по глави! — и окрене се на другу страну.

Кад сам села у наслоњачу, осетила сам неки чудан слатки кус на језику, па онда ме уједанпут спопадне малаксалост, очи ми се склапале и бадава сам се отимала, брзо заспим....

Тек онда сам са пробудила, кад је лечник Фулер у собу дошао и добро ме продрмусао:

— Зар тако стражарите, сестро? — рече суровим гласом. — Та спавате као заклани!

Први поглед пао ми је на постељу бр. 20. и с ужасом видим, да је постеља празна.

— Тражим од Вас разјашњења, сестро Иридо, јер су ноћас похарали болничку благајну, болесник бр. 20. нестао, а Вас смо на спавању затекли.

Наједанпут сам све појмила и гласно узвикнем:

— Вода!

— О каквој води говорите? — пита лечник.

Испричам, како сам испила ону воду, која је за болесницу бр. 20 била приправљена и у којој сам ја онако чудан кус осетила.

— До ђавола! — узвикне лечник. — Госпођа Тома̑ је сигурно на какав год начин била у свези са лупежима, који су наш новац украли и њу сабом повели.

Новине су још истог дана о крађи много писале, а ја сам у једним новинама ово читала:

«На жалост, једна, у целој Европи организована лоповска дружина опет се измигољила из шака полицији, а већ је само о једном концу висило, па би варошки највештији детектив главног кривца, жену по имену Тома̑ ухватио. Детектив је већ одавно са великом пажњом пратио сваки корак елегантне жене и једном приликом видео, како је код једног златара једној богатој госпођи по шпагу цењала. Али кад је хтео да је ухапси, нека елегантна господа узели су је у заштиту, и у том метежу опасне женске наједанпут нестаде. Онда је детектив мислио, да ће је наћи и гостионици «Викторији», али кад је питао гостионичара, одговорио му је, да таква женска не станује код њега. Госпођа Тома̑ знала је своју спољашност тако мењати, како је само хтела. Кад је опазила, да је гоне, наједанпут се начинила да је луда, а тиме је то постигла, да је у лудницу однесена...»

Друго ми је већ познато било. Ја сам била та, која сам јој нехотице саопштила опомену лоповске дружине.

Рано у јутро, чим сам се службе опростила, одма сам отишла у најближу цркву, где сам добивену стотинарку у ковчежић за убоге спустила. Онда уздахнем и одма сам осетила, као да ми је неки сињи терет са срца спао.

Мол, 1905. Превео:

Уја.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 13. октобра. За вел. жупана коморанске жупаније биће наименован бивши заступник Геза *Кубињи*, који је увек био мамелук сваке владе.

Петроград, 13. октобра. Из свих крајева Русије, а нарочито из Москве, стижу врло неповољни гласови о *ширењу страјка* и о *револуционарном кретању*. У Москви су изгредници покварили водовод, али је овај брзо оправљен. Железнички промет запео је у целој држави. Услед слабог довоза цене храни ужасно скачу. Москви прети глад.

Лондон, 13. октобра. Цела овдашња штампа очекује *склапање руско-енглеског споразума*. Тога ради је енглески амбасадор у Петрограду, *Хердинц*, отпутовао у Лондон да преговара, а веле, да ће и руски амбасадор у Лондону, гроф *Бенкендорф*, ради исте ствари доћи у Петроград.

Цариград, 13. октобра. У Градешници, северно од Хлерина, у битољском вилајету, грчка чета *убила* је три Бугараша, а једног *ранила*. У Герману (у преспанској кази) три Бугараша одвучена су у планине. У Басернику Арнаути *убише* пет Бугараша.

Париз, 13. октобра. Матрози на оклопљеној крстарици „Dupetit-Thouars" се на путу из Тулузе у Сајгон 26. септ. о. г. *побунише* против својих официра. Четири коловође су оковани у ланце, али их другови ослободише.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника".

Положај у Угарској.

Будимпешта, 14. октобра. У синоћној седници клуба либералне странке гроф Тиса је изјавио, да се либерална странка тешко те може према влади друкче држати него до сада. Он држи, е Фејерваријево настојавање, да састави себи већину, нема изгледа. Нарочито за опасно држи Тиса уважање општег бирачког права. Невероватно је, да ће влада о идућим изборима добити већину. По свој прилици да ће победити странка независности, што би значило потпун слом основа од г. 1867. Либерална странка мора бити против општег гласачког права и изјавити се само за реформу бирачког права.

Из кругова саских посланика се чује, да ови за сада неће пристати уз нову владу. Ни хрватски клуб још није изјавио, да ће потпомагати Фејерваријев кабинет.

Догађаји у Русији.

— Министарски кабинет. — Стање све горе! — Пропаст „Пањомкина". —

Петроград, 14. октобра. Министарски савет је решио, да се устроји министарски кабинет.

Велики народни збор, одржан на свеучилишту, прогласио је свеопшти страјк. Све је, веле, у револуцији, народ мора употребити оружје. Свуда влада велика паника.

Варшава, 14. октобра. Овде нема доста хране. Са свих страна јављају за немире. У Русији сад нема железничког саобраћаја.

Одеса, 14. октобра. Оклопница „Князь Потёмкинъ-Таврическій" револуционари су запалили и уништили.

Харков, 14. октобра. У свеучилишту беше народних зборова. Кад дође војска, решише да забарикадирају свеучилиште и да га силом бране. Подигоше 8 барикада и свеучилиште претворише у читаву тврђаву.

Москва, 14. октобра. Овде се искупило 3000 свеучилишних ђака. Из других вароши су донели оружја и црвених застава, јер су мангупи опљачкали дућане с оружјем. Драгуни су пуцали на пљачкаше, те од ових многи изгибоше. 300 особа приредише патриотску руску демонстрацију. Сукобише се с радницима, који растерају патриоте, па онда пљачкаху у предграђима. Створен је одбор за јавно благостање, који је образовао народну војску. Али трупе опале плотунима на ту милицију.

Берлин, 14. октобра. Телеграми у Русију силно задоцњавају. Жице у Варшаву, Одесу и Кијев разорене су. У Варшави је букнуо огроман пожар.

Петроград, 14. октобра. Указом је забрањено држање народних зборова у вишим наставним заводима. Генерални гувернер, ген.-м. Трепов објавио је, да ће сваки немир немилосрдно одма бити угушен. Ако се даје отпор, трупе ће одма пуцати.

Новосадска пијаца.

Извештај од 14. (27.) октобра 1905.

Нова жита.

Пшеница	I. каквоћа	—	К	16·— п.
„	II. „	—	„	15·— „
Зоб —	— „	—	„	12·50 „
Јечам —	—	—	„	12·80 „
Кукуруз:	—	—	„	—·— „
„	окрњен (стари)	—	„	16·40 „
„	нови	—	„	14·— „

Довози: прилични.
Расположење за куповање: добро.
Продато је: 280 мц. пшенице; 100 мтц. зоби, 50 мтц. јечма и 500 мтц. кукуруза нова, 30 мц. кукуруза стара.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	— — — — —	60—66 п
Свињи тешки по кили	— —	К 1·—04 „
„ средњи „ „	— —	К 1·—— „
„ лаки „ „	— — — —	—98 „
Теоци по кили	— — — —	К 1·—— п.
Овце по пару	— К 18—26 — —	—— К
Кључане гуске по кил.	1 круна	——пот.
Јаја 6 ком.	— — — — — — —	40 пот.

Извештај Филијале Српске Банке у Будимпешти од 13. (26.) октобра 1905. Данас је продато у готовој роби: **Нова жита.** *Пшенице пошиске:* 10750 мтц., по К 16·70—18·10; *Х. М. Вашархељске:* —·— мтц., каквоћа —·— по К —·—; *Будимпештан.* околине: 2500 мтц., по К 17·05—17·70; *Банатске:* 1900 мтц., по К 17·50——·—; *Бачке:* 100 мтц., каквоћа —·———·— по К 17·65; *Сентомашке:* —— мтц., каквоћа по К —·———·—; *Т. Бечејске:* —— мтц., — по К —·———·—; *Ст. Бечејске:* —— мтц., —·— по К —·—; *В. Бечкеречке:* —— мтц., — по К —·———·—; *Панчевачке:* 4000 мтц., каквоћа —·— по К 17·40——·—; *Магазинске:* 1860 мтц., каквоћа —·— по К 17·20. ——·— *(Све цене за 3 месеца.) Јечам:* 100 мтц. по К 14·22; *Зоб:* 500 по К 14·40—14·60. *Раж:* 400 мтц. по К 13·10—13·35. (за готово паритет Будимпешта). *Кукуруз:* —— мтц. по К —·———·— (за готово).

Закључци.

Пшеница за октобар 1905. . .	К	16.84—16.86
Пшеница за април 1906. . . .	„	17.30—17.32
Раж за октобар 1905.	„	13.66—13·68
Зоб за октобар 1905.	„	14.68—14·70
Кукуруз за мај 1906.	„	14·96—14·98
Репица (Kohlreps) за август 1905.	„	—.———.—

После подне.

Пшеница за октобар 1905 . .	К	16.84—16.86
„ „ април 1906. . .	„	17.24—17.26
Раж за октобар 1905. . .	„	13.70—13·72
Зоб за октобар 1905.. . .	„	13.88—13·90
„ „ мај 1906. . . .	„	14·64—14.66
Репица (Kohlreps) за август 1905.	„	—.———.—
Кукуруз за мај 1906.	„	13.84—13·86

Иноземство: Америка и остале државе чврште.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Зубни лекар
специјалиста
ДР. ЛЕВИ, Нови Сад
ГЛАВНА УЛИЦА,
поред Мајерова хотела, преко пута од варошке куће.
ВЕШТАЧКИ ЗУБИ и ВИЛИЦЕ.
Нарочито упозоравам на моје за жвакање удешене златне вилице без непчане плоче и златне крунице.
Зуби у каучуку 4 Круне по комаду.
Вађење зуба без бола 2 Круне. Оправке и пломбирање с **електричним** машинама. 484 2-3

Винове лозе!
Виноградских калема у зелен, пелцера са двогодишњим жилама изврсне сорте, по цену од 120 Круна. Пелцера без жила 60 Круна. Корењака I. кл. 40 К, II. кл. 25 К, као и лозе голице I. кл. 15 К, II. кл. 10 К хиљаду комада.
ЂОРЂЕ ПАВЛОВИЋ
Черевић (Срем).
488 3—3

МИТА ПАЧУ
дипл. маш. инжињер
Вел. Кикинда.
ЗАСТУПНИК ФИРМЕ
ГАНЦ и ДРУГ, Будимпешта.
Препоручује за млинове и друга повећа подузећа МОТОРЕ са УВЛАЧЕЊЕМ ГАЗА **(Saug-Gasmotoren).** Трошак за огрев са петима је $1^1/_2$—2 фил. по коњској снази на сат, дакле **најјефтинији** од свију машина. Баштованима, земљоделцима и мањим занатлијама **моторе и локомобиле са бензином,** који се могу за **све могуће потребе** применити. Осим тога примам набавку свакојаких машина и машинских уређења. 493 1-5

Стара црна вина,
ружице, ризлинга. Тако исто и
НОВА ВИНА
у већој количини.
КАЛЕМА
на америчкој лози, оплемењених, т. зв. штуфера. Различитих винских сорти у већој количини. Добити се може код
ТОДОРА РАНИНА
у Каменици (Срем.)
477 5—5

ПРОМЕСЕ
Бечко-комуналних срећака
Главни згодитак
К 400,000·—
1 згодитак од К 20.000·— 1 згодитак од К 10,000·— 5 згодитака по К 2000·— и 12 згодитака по К 500·—
Жребање 2. новембра. Цена К 15·—
издаје:
Мењачница Централног Кредитног Завода
у Новом Саду.
Поштом шаљемо промесе кад се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 489 3—

Драги пришо!
Куда ћеш?
Хуку.
А зашто?
Да растерам муку.
А чиме?
Изврсним берметом.
481 2—5

ТИЛОВ ТЕЈ
ЗА МРШАВЉЕЊЕ
је познат успешан специјалитет за угојене људе. Пакет К 2.—. Може се добити код апотекара:
282 9—26 **JOS. V. TÖRÖK,**
Budapest, Königsgasse 12.

Најбоље средство за лепоту! За даме неопходно!
Главно стовариште у новосадским апотекама: **Гавре Плавшића, Јована Вујића** и **Карла Гросикгера.**
Женска лепота
може се постићи, усавршити и добити
најизврснијим и најсигурнијим, хемијски чистим, без живе и олова, сасвим нешкодљивим средством, које се добија у свима апотекама, дрогеријама и парфимеријама и парфимеријским радњама.
ФЕЛДЕШОВ МАРГИТА-КРЕМ
Ова помада, за лице, од светског гласа, одстрањује мање и веће пеге, бубуљице, суједке и сваку нечистоћу на лицу, па и бôре, рапе од богиња, чисти побели, омекшава и освежава лице. Цена: великој тигли 2 К, малој 1 К, **Маргита-Пудера** (у 3 боје) 1·20 К, **Маргита-Сапун** 70 пот., **Маргита-Паста** за зубе 1 К, **Маргита-Водице** за лице 1 К.
Шаље поштом уз поузеће (per Nachnahme) или кад се новац унапред пошље произвођач
Kelemen von Földes
Apotheker, ARAD. 299 7—10
Дејствује за чудо брзо и сигурно!
Законом заштићено.
Ваља се чувати патворе.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник".
Штампарија деоничарског друштва „Браника".